

คุณูปการของเติ้ง เสี่ยวผิง ที่มีต่อการ สร้างสรรค์จีนให้ทันสมัย

Deng Xiaoping's Contributions Towards The Creation of Modern China

ปิยะภพ มะหะมัด*

บทคัดย่อ

บทความนี้เป็นการนำเสนอการพัฒนาเศรษฐกิจจีนยุคผู้นำรุ่นที่ 2 นำโดยเติ้ง เสี่ยวผิง ได้วางแนวทางนโยบายพัฒนาจีนให้ทันสมัยก่อนสิ้นปี ค.ศ. 2000 หรือที่เรียกว่า “นโยบาย 4 ทันสมัย” คือ การพัฒนาเศรษฐกิจ 4 เรื่อง ได้แก่ การเกษตร การอุตสาหกรรม วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และการป้องกันประเทศ ในปี ค.ศ. 1978 เกิดการเปลี่ยนแนวทางการพัฒนาจากระบบรวมศูนย์มาสู่ระบบเปิดเสรีทางเศรษฐกิจสร้างสรรค์ให้ทันสมัยภายใต้ระเบียบโลกทางเศรษฐกิจ “เสรีนิยมใหม่” ที่อุบัติขึ้นช่วงปลายทศวรรษ 1970 การพัฒนาเศรษฐกิจในยุคเติ้ง เสี่ยวผิง ได้รับการสืบทอดและปฏิบัติจากผู้นำรุ่นสู่รุ่นที่ 3 นำโดย เจียง เจ๋อหมิน รุ่นที่ 4 นำโดย หู จิ่นเทา และรุ่นที่ 5 นำโดย สี จิ้นผิง ส่งผลให้จีนมีขนาดเศรษฐกิจใหญ่เป็นอันดับ 1 ของเอเชีย และอันดับ 2 ของโลกในปัจจุบัน

คำสำคัญ : เติ้ง เสี่ยวผิง, นโยบาย 4 ทันสมัย, การสร้างสรรค์จีนให้ทันสมัย, การพัฒนาเศรษฐกิจ, เสรีนิยมใหม่, ระบบเปิดเสรีทางเศรษฐกิจ

* นายปิยะภพ มะหะมัดนักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาการปกครอง คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

Abstract

This paper presents the development of China's economic led by the second-generation leader, Deng Xiaoping under the policy making modern China before the end of 2000, known as the "Four Modernization", including agriculture, industry, national defense, and science technology. In 1978, changes on centralized development led to more economic liberalization, under "neoliberalism". The economic development in Deng's era was inherited and practiced from the third-generation leader, "Jiang Zemin", the fourth-generation leader, "Hu Jintao", and the fifth-generation, "Xi Jinping". This causes China as the first economic prosperity in Asia and the second challenger in the global economy.

Keywords : Deng Xiaoping, The Four Modernizations, Creation of Modern China, Economic Development, Neoliberalism, Economic liberalization

บทนำ

ก่อนที่การพัฒนาเศรษฐกิจจีนตามแนวทางนโยบาย 4 ทันสมัย (Four Modernization) ได้แก่ การเกษตร การอุตสาหกรรม วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และการป้องกันประเทศ นำโดย Deng เสี่ยวผิง ผู้นำรุ่นที่ 2 จะเกิดขึ้นในปี ค.ศ. 1978 จุดเปลี่ยนสำคัญที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่มาสู่การเปิดเสรีทางเศรษฐกิจเกิดขึ้นจากความผิดพลาดของนโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจตามแนวทางระบบรวมศูนย์ในยุค เหมา เจ๋อตง ผู้นำรุ่นที่ 1 หรือที่เรียกว่า "นโยบายก้าวกระโดดครั้งใหญ่" (Great Leap Forward) ช่วงทศวรรษ 1950 (สเตเกอร์ และ รอย, 2559, หน้า 151) เมื่อเข้าสู่ทศวรรษ 1960 จีนประสบกับปัญหาผลผลิตทางการเกษตรตกต่ำ เกิดทุพภิกขภัย และภาวะเศรษฐกิจชะงักงัน (ฮาร์วี่, 2555, หน้า 202) ทำให้เกิดการแสวงหาแนวทางการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น ในปี ค.ศ. 1962 Deng เสี่ยวผิง กล่าวปราศรัยชี้แนะแนวทางการฟื้นฟูเศรษฐกิจ โดยมีความตอนหนึ่งว่า (เจียน ธีระวิทย์, 2527, หน้า 10) "แมวไม่ว่าจะเป็นแมวดำหรือแมวเหลือง

ขอเพียงจับหนูได้ก็คือแมวที่ดี ขอให้จีนพัฒนาให้ทันสมัยไปโดยเร็วก็แล้วกัน จะเป็นทุนนิยมหรือสังคมนิยมก็ช่างกัน” จากคำปราศรัยชี้แนะแนวทางการฟื้นฟูเศรษฐกิจในปี ค.ศ. 1962 นำมาสู่การพัฒนาเศรษฐกิจตามแนวทางนโยบาย 4 ทันสมัย ในปี ค.ศ. 1978 เพื่อมารองรับการพัฒนาจีนให้ทันสมัย ภายใต้ระเบียบโลกทางเศรษฐกิจเสรีนิยมใหม่ (Neoliberalism) อุบัติขึ้นช่วงปลายทศวรรษ 1970 ที่เน้นเรื่องการเปิดเสรีและลดข้อจำกัดการค้า การลงทุน และกำลังซื้อจากรากในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้¹ ก่อให้เกิดผลกระทบอย่างสำคัญต่อทั้งพัฒนาการภายในจีนและในส่วนที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์กับโลกภายนอก

ข้อเสนอหลักของบทความ คือ การพัฒนาเศรษฐกิจตามแนวทางนโยบาย 4 ทันสมัย เป็นคุณูปการของ Deng Xiaoping โดยไม่ต้องสนใจว่าจีนจะเป็นสังคมนิยมหรือทุนนิยม ขอให้จีนพัฒนาให้ทันสมัยก็พอ นำมาสู่ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างเห็นได้ชัด เริ่มจากการพัฒนาเศรษฐกิจที่ทำให้ผลผลิตเพิ่มมากขึ้น การเปิดประเทศรับความรู้จากชาติตะวันตกเพื่อนำมาปรับใช้ให้เข้ากับจีน และการสร้างสัมพันธ์ไมตรีกับนานาประเทศ การพัฒนาเศรษฐกิจจีนอยู่ภายใต้ระเบียบเศรษฐกิจเสรีนิยมใหม่ เป็นการผสมผสานกันระหว่างระบบเศรษฐกิจเปิดเสรีกับการที่รัฐยังมีบทบาทควบคุมการพัฒนาเศรษฐกิจที่เรียกว่า “สังคมนิยมโดยรัฐผนวกตลาด” (State-Socialism-Plus-Market) (สเตเกอร์ และรอย, 2559, หน้า 152), “สังคมนิยมแบบจีน” (Socialism with Chinese Characteristics) (วรศักดิ์ มหัทธโนบล, 2549, หน้า 191), “เสรีนิยมใหม่ที่มีลักษณะเฉพาะแบบจีน” (ฮาร์วี, 2555, หน้า 202) การพัฒนาเศรษฐกิจในยุค Deng Xiaoping ได้รับการสืบทอดและปฏิบัติจากผู้นำรุ่นสู่รุ่นที่ 3 นำโดย เจียง เจ๋อหมิน รุ่นที่ 4 นำโดย หู จิ่นเทา และรุ่นที่ 5 นำโดย สี จิ้นผิง ส่งผลให้จีนมีขนาดเศรษฐกิจใหญ่เป็นอันดับ 2 ของโลก และอันดับ 1 ของเอเชียในปัจจุบัน

¹ นอกจากจีนที่เข้าสู่ระบบเศรษฐกิจเปิดเสรีแล้ว ประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่เข้าสู่ระบบเศรษฐกิจเสรีเช่นเดียวกับจีน ได้แก่ เกาหลีใต้ ไต้หวัน และสิงคโปร์ โปรดดู ฮาร์วี, เดวิด. (2555). *ประวัติศาสตร์ฉบับย่อของลัทธิเสรีนิยมใหม่*, เก่งกิจ กิติเรียงลาภ และคณะ, ผู้แปล. หน้า 202.

บทความนี้แบ่งหัวข้อในการนำเสนอออกเป็น แนวคิด-แนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจจีน, การพัฒนาเศรษฐกิจจีนสมัยแรก (ค.ศ. 1979-1989) ภายใต้ระเบียบเศรษฐกิจเสรีนิยมใหม่, การพัฒนาเศรษฐกิจจีนในช่วงระยะเร่งรีบ (ค.ศ. 1989-1997), สูทายาทผู้นำรุ่นที่ 3 (ค.ศ. 1993-2003) เจียงเจ๋อหมิน ผู้สืบทอดการพัฒนาเศรษฐกิจของเติ้ง เสี่ยวผิง, สูทายาทผู้นำรุ่นที่ 4 (ค.ศ. 2003-2013) หูจิ่นเทา ผู้สืบทอดความสำเร็จของเติ้งเสี่ยวผิงและเจียงเจ๋อหมิน, สูทายาทผู้นำรุ่นที่ 5 (ค.ศ. 2013-ปัจจุบัน) สี จิ้นผิง ผู้สืบทอดความสำเร็จของเติ้งเสี่ยวผิง เจียงเจ๋อหมิน และหูจิ่นเทา และสรุป

แนวคิด-แนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจจีน

แนวคิด-แนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจจีนตามนโยบายสี่ทันสมัยที่สำคัญ คือ “หลักการพื้นฐาน 4 ประการ” และ “หนึ่งใจกลาง สองจุดพื้นฐาน”² (วรศักดิ์ มหัทธโนบล, 2549, หน้า 189) หนึ่งใจกลาง สองจุดพื้นฐาน หมายถึง การยึดเอาการสร้างพรรคเศรษฐกิจสังคมนิยมที่ทันสมัยเป็นใจกลางหนึ่งเดียว และยึดเอาหลักการพื้นฐาน 4 ประการหนึ่งจุด กับการพัฒนาเศรษฐกิจนโยบายปฏิรูปและเปิดประเทศอีกหนึ่งจุด รวมเป็นสองจุดพื้นฐานมาพัฒนาเศรษฐกิจ มีดังนี้ (หูเย่าปิง, 1982, หน้า 1-8 อ้างถึงใน วรศักดิ์ มหัทธโนบล, 2549, หน้า 189-191)

1.) **การปฏิรูปและพัฒนาเศรษฐกิจ** ดำเนินการปรับปรุงและพัฒนาเศรษฐกิจ ด้วยการพัฒนาทางด้านทางด้านเกษตรกรรม พลังงาน คมนาคม การศึกษาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีและเปิดให้ตลาดเข้ามามีบทบาทมากขึ้น

2.) **การเปิดประเทศ** ให้ความสำคัญกับการติดต่อหรือขยายการแลกเปลี่ยนทางเศรษฐกิจและเทคโนโลยีกับต่างประเทศ โดยเฉพาะกับประเทศทุนนิยม นำมาใช้ให้เป็นประโยชน์โดยที่คงความเป็นตัวของตัวเองอย่าง เป็นอิสระ

3.) **การสร้างสรรคอารยธรรมทางจิตวิญญาณ** การสร้างอารยธรรมทางจิตวิญญาณได้สำเร็จจะต้องสร้างอารยธรรมทางวัตถุขึ้นก่อน คือ การกินดีอยู่ดี ผลสำเร็จเกิดขึ้นได้ผ่านการพัฒนาทางการศึกษา วิทยาศาสตร์และการยกระดับ

² โปรดดู Ziyang, Z. (1989). Advance Along the Road of Socialism with Chinese Characteristics. In *Major Documents of the People's Republic of China*. (December 1978-November 1989), pp. 641-648.

ทางศีลธรรม สรูป อารยธรรมทางจิตวิญญาณก็คือ อุดมการณ์ คุณธรรม และ วินัยปฏิบัติ

4.) **การสร้างสรรคประชาธิปไตยแห่งสังคมนิยม** คือ การสร้างสรรคระบบกฎหมายแห่งสังคมนิยมอย่างแน่นแฟ้นเพื่อให้ประชาธิปไตยแห่งสังคมนิยมเป็นทั้งระบอบการเมืองและระบบกฎหมาย นำมาซึ่งความเสมอภาค ความสามัคคี และการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

จากแนวคิด-แนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจดังกล่าว เป็นการเปลี่ยนแนวการพัฒนาเศรษฐกิจจากเดิมที่เป็นระบบรวมศูนย์มาสู่ระบบเปิดเสรีทางเศรษฐกิจที่ เต็ง เต๋ยผิง นำมาปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรมในปี ค.ศ. 1978 โดยเฉพาะการปฏิรูปและพัฒนาเศรษฐกิจ และการเปิดประเทศ เป็นหัวใจสำคัญการพัฒนาเศรษฐกิจจีนสมัยแรก (ค.ศ. 1979-1989) ที่อยู่ภายใต้การขับเคลื่อนด้วยระเบียบเศรษฐกิจเสรีนิยมใหม่ ซึ่งแพร่ขยายออกไปต่างภูมิภาคต่าง ๆ รวมถึงเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

การพัฒนาเศรษฐกิจจีนสมัยแรก (ค.ศ. 1979-1989) ภายใต้ระเบียบเศรษฐกิจเสรีนิยมใหม่

การพัฒนาเศรษฐกิจจีนสมัยแรก (ค.ศ. 1979-1989) เกิดขึ้นพร้อมกับการขับเคลื่อนระเบียบเศรษฐกิจเสรีนิยมใหม่ (Neoliberalism) ที่อุบัติขึ้นช่วงปลายทศวรรษ 1970 ถูกนำมาใช้ในการแก้ปัญหาเศรษฐกิจแทนระบบเคนเซียน (Keynesian Economic) (ฮาร์วีย์, 2555, หน้า 24) ในอังกฤษช่วงทศวรรษ 1970 โดยรัฐบาล มาร์กาเร็ต แธตเชอร์ เป็นผู้นำแนวคิดนี้มาใช้โดยเริ่มจากการทำลายรัฐสวัสดิการ การทำลายสหภาพแรงงานและแปรรูปรัฐวิสาหกิจเพื่อให้อยู่ภายใต้กลไกตลาด รวมไปถึงการตัดงบประมาณในส่วนของการสาธารณสุขและการศึกษา การลดภาษีเพื่อสร้างแรงจูงใจให้ผู้ประกอบการและกระตุ้นกิจกรรมทางเศรษฐกิจ เพื่อสร้างบรรยากาศการลงทุนที่ดี (สเตเกอร์ และรอย, 2559, หน้า 78) นอกจากนี้สหรัฐอเมริกาภายใต้การนำของประธานาธิบดีโรนัลด์ เรแกน ก็นำเสรีนิยมใหม่มาปรับใช้กับการพัฒนาเศรษฐกิจ โดยมุ่งเน้นด้านอุปทานเป็นหลักนโยบายเศรษฐกิจดังกล่าวประกอบด้วย 4 มาตรการที่สำคัญ คือ (ฮาร์วีย์, 2555, หน้า 49) 1. การเปิด

เสรีทางการค้าและอุตสาหกรรม (Liberalization) 2. การแปรรูปรัฐวิสาหกิจให้เป็นของเอกชน (Privatization) 3. การลดการกำกับดูแลทางเศรษฐกิจ (Deregulation) และ 4. การสร้างเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ (Stabilization) หลักการสำคัญของเสรีนิยมใหม่สามารถสรุปได้ 5 ประการ คือ (เกษียร เตชะพีระ, 2555, หน้า 139) “1. ผลประโยชน์ส่วนตัวเข้ามาแทนที่กฎเกณฑ์กำกับควบคุมและรัฐ 2. ตลาดเป็นหลักประกันเดียวของความรุ่งเรืองทางเศรษฐกิจ 3. ลดการแทรกแซงทางเศรษฐกิจจากรัฐ 4. ปลดปล่อยให้การแข่งขันปรับตัวทางเศรษฐกิจตามหลักตลาด และ 5. รัฐควรหดเล็กที่สุด ทำหน้าที่แค่พิทักษ์ทรัพย์สินเอกชนและบังคับใช้สัญญาเท่านั้น”

ระเบียบเศรษฐกิจเสรีนิยมใหม่ได้เข้ามาแพร่กระจายในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ญี่ปุ่น เกาหลีใต้ ฮองกง ไต้หวัน และสิงคโปร์ ต่างพัฒนาเศรษฐกิจผนวกกรรมกับเสรีนิยมใหม่ นำมาสู่รูปแบบการพัฒนาเศรษฐกิจแบบเอเชียหรือ “โมเดลการพัฒนาแบบเอเชีย” ตั้งอยู่บนความร่วมมือระหว่างรัฐบาล ธุรกิจ และแรงงาน บางครั้งเรียกว่า “ลัทธิบริวารนิยม” (Corporatism) มีลักษณะพื้นฐาน 4 ประการ (สเติเกอร์ และรอย, 2559, หน้า 141-142) “1. การปกครองโดยชนชั้นนำซึ่งมีความเป็นอิสระและเข้มแข็งพอที่จะป้องกันแรงกดดันของกลุ่มผลประโยชน์ที่จะให้รัฐดำเนินนโยบายทางเศรษฐกิจระยะสั้นมากกว่าระยะยาว 2. ความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชนนำไปสู่นโยบายอุตสาหกรรมแห่งชาติ มุ่งยกระดับอุตสาหกรรมการผลิตและส่งออก 3. การลงทุนด้านการศึกษาโดยภาครัฐเพื่อพัฒนาตลาดแรงงานที่แข่งขันได้ และ 4. การคุ้มครองตลาดภายในประเทศจากสินค้านำเข้าและควบคุมตลาดทุนภายในประเทศ”

การพัฒนาเศรษฐกิจจีนตามนโยบาย 4 ทันสมัยของ เด็ง เสี่ยวผิง ซึ่งอยู่ภายใต้การขับเคลื่อนของระเบียบเศรษฐกิจเสรีนิยมใหม่ มีลักษณะเฉพาะ คือ เศรษฐกิจจีนเปิดเสรีตั้งแต่ปี ค.ศ. 1978 เกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้นอย่างมากมาย ซึ่งมีตั้งแต่การค้า การลงทุนจากต่างประเทศ การเปิดพื้นที่ทางเศรษฐกิจตลอดแนวชายฝั่งด้านตะวันออกและเขตเศรษฐกิจพิเศษ³ การส่งนักเรียนและนักศึกษา

³ พื้นที่ทางเศรษฐกิจตลอดแนวชายฝั่งด้านตะวันออกและเขตเศรษฐกิจพิเศษ ได้แก่ 1. เขตผู่ตง นครเซี่ยงไฮ้ 2. เขตเหมิน มณฑลฝูเจี้ยน 3. เขตเถา มณฑลกว่างตุง 4. เขตเจิ่น มณฑลกว่างตุง 5. เขตไห่ มณฑลกว่างตุง และ 6. มณฑลไหหลำ

ไปศึกษาต่อต่างประเทศ การเปิดรับวิทยาการด้านต่าง ๆ เพื่อเรียนรู้ระบบบริหารจัดการอันก้าวหน้าและเทคโนโลยีใหม่ ๆ จากต่างประเทศ (สเตเกอร์ และรอย, 2559, หน้า 152; วรศักดิ์ มหัทธโนบล, 2549, หน้า 196-199) แต่รัฐบาลจีนภายใต้การนำของพรรคคอมมิวนิสต์ยังมีบทบาทสำคัญในการควบคุมและกำหนดทิศทางเศรษฐกิจ สวนทางกับเสรีนิยมใหม่ที่ต้องการให้รัฐลดบทบาทและเปิดให้เอกชนเข้ามามีบทบาทมากขึ้น จนมีการเรียกการพัฒนาเศรษฐกิจจีนภายใต้ระเบียบเศรษฐกิจเสรีนิยมใหม่ว่าเป็น “สังคมนิยมโดยรัฐผนวกตลาด” (State-Socialism-Plus-Market), “สังคมนิยมแบบจีน” (Socialism with Chinese Characteristics), “เสรีนิยมใหม่ที่มีลักษณะเฉพาะแบบจีน” การพัฒนาเศรษฐกิจของ เต็ง เสี่ยวผิง มีแนวทางที่ชัดเจน โดยรัฐบาลจีนภายใต้การนำของพรรคคอมมิวนิสต์เป็นสถาบันเดียวที่มีอำนาจในการควบคุมและกำหนดทิศทางเศรษฐกิจในเรื่องต่าง ๆ เช่น การกำหนดราคาและค่าจ้าง การตรวจสอบสินค้านำเข้าและการลงทุนจากต่างประเทศ และการอนุญาตให้บริษัทในประเทศส่งออกสินค้าไปยังต่างประเทศ เป็นต้น

การพัฒนาเศรษฐกิจที่เกิดขึ้น ส่งผลให้เศรษฐกิจจีนมีอัตราการเติบโตอย่างที่ไม่เคยปรากฏมาก่อนนับแต่ปี ค.ศ. 1949 (China: Change in 40 Years, 1989, pp. 109-123 อ้างถึงใน วรศักดิ์ มหัทธโนบล, 2549, หน้า 205-206) “รายได้ประชาชาติเพิ่มจากประมาณ 301 พันล้านหยวน ในปี ค.ศ. 1978 มาเป็น 1,700 พันล้านหยวน ในปี ค.ศ. 1980 การเพิ่มขึ้นของสิ่งอำนวยความสะดวกระหว่างปี ค.ศ. 1978 กับปี ค.ศ. 1988 ที่แตกต่างกันหลายเท่าตัว เช่น โทรี จาก 517,300 เครื่อง เป็น 25,050,700 เครื่อง ตู้เย็นจาก 28,000 เครื่อง เป็น 7,576,300 เครื่อง และเครื่องซักผ้าเพิ่มจาก 400 เครื่อง มาเป็น 10,470,000 เครื่อง” และการเปลี่ยนแปลงที่เป็นสัญลักษณ์สำคัญในสมัยแรก คือ (มิตเตอร์, 2554, หน้า 117) ปี ค.ศ. 1985 เกิดการก่อตั้งวิสาหกิจขนาดเล็กระดับท้องถิ่นทั้งในเมืองและชนบทจำนวน 12 ล้านแห่ง และเกิดการค้าการลงทุนตามแนวชายฝั่งด้านตะวันออกและเขตเศรษฐกิจพิเศษ เพื่อให้ต่างประเทศเข้ามาลงทุนโดยเฉพาะ นับเป็นจุดสิ้นสุดของการพัฒนาเศรษฐกิจแบบรวมศูนย์ในยุคเหมา เจ๋อตง

ตลอดทศวรรษ 1980 เติ่งเสี่ยวผิงสามารถวางรากฐานให้กับเศรษฐกิจอย่างค่อนข้างมั่นคง แต่ก็มิอุปสรรคเกิดขึ้นในช่วงปลายทศวรรษ คือ เหตุการณ์นองเลือดที่จัตุรัสเทียนอันเหมิน 4 มิถุนายน ค.ศ. 1989 (เฉิน หง อิง, 2540, หน้า 71) แต่ไม่สามารถหยุดยั้งความสำเร็จการพัฒนาเศรษฐกิจได้ เติ่งเสี่ยวผิงยังคงเดินหน้าพัฒนาเศรษฐกิจตามแนวทางเปิดเสรี เพื่อให้จีนไปสู่ความทันสมัยก่อนศตวรรษที่ 21 เหตุการณ์เลือดที่เกิดขึ้นปฏิเสธไม่ได้ว่าเป็นผลมาจากการพัฒนาเศรษฐกิจในสมัยแรก แต่มิได้หมายความว่า เป็นการต่อต้านและคัดค้านแต่อย่างใด ตรงกันข้ามชนชั้นนำและชาวจีนต่างเห็นด้วยและให้การสนับสนุนต่อไป (วรศักดิ์ มหัทธโนบล, 2553ก, หน้า 35) จึงเป็นเพียงภาพสะท้อนของข้อจำกัดบางประการของการพัฒนาเศรษฐกิจภายใต้ระเบียบเศรษฐกิจเสรีนิยมใหม่ ซึ่งจะได้รับการแก้ไขในการพัฒนาเศรษฐกิจจีนในช่วงระยะเร่งรีบ

การพัฒนาเศรษฐกิจจีนในช่วงระยะเร่งรีบ (ค.ศ. 1989-1997)

การพัฒนาเศรษฐกิจจีนในช่วงระยะเร่งรีบถูกกำหนดด้วยสถานการณ์ที่สำคัญ 2 เรื่อง คือ (มิตเตอร์, 2554, หน้า 24; นวลน้อย ตีรรัตน์, 2540, หน้า 39)

1. สถานการณ์ที่จำเป็นต้องปรับตัวขนานใหญ่ภายหลังเหตุการณ์นองเลือดที่เทียนอันเหมินเมื่อปี ค.ศ. 1989 และ
2. สถานการณ์การมอบเกาะฮ่องกงในวันที่ 1 กรกฎาคม ค.ศ. 1997

การพัฒนาเศรษฐกิจในช่วงระยะเร่งรีบที่เกิดขึ้น เช่น (วรศักดิ์ มหัทธโนบล, 2554, หน้า 73-74) เพิ่มตำแหน่งงานพร้อมกับการขยายตัวอย่างงานต่าง ๆ เพื่อรับรองผู้สำเร็จการศึกษาที่เคยตกงานมาก่อนหน้านี้หรือเข้าทำงานได้ยาก ให้ได้รับความสะดวกในการเข้าทำงานมากขึ้น โครงสร้างพื้นฐานได้รับการวางแผนและดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ปฏิรูประบบการเงินการธนาคารให้มีลักษณะในเชิงพาณิชย์ และเปิดตลาดหุ้น ในปี ค.ศ. 1993 จีนมีอัตราการเติบโตที่สูงถึงร้อยละ 13 แต่การพัฒนาเศรษฐกิจในช่วงนี้ก็มีปัญหาเกิดขึ้นตามมา เช่น (วรศักดิ์ มหัทธโนบล, 2554, หน้า 74-75) ความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจระหว่างเมืองกับชนบท ปัญหาอาชญากรรม ธุรกิจจำนวนมากที่มีคุณภาพต่ำ และการใช้ชีวิตอย่างฟุ่มเฟือยของชนชั้นกลางที่กำลังขยายเติบโตใหญ่ แม้จะได้รับการแก้ไขในปี ค.ศ. 1995 แต่ก็ไม่ได้ผลเท่าที่ควร กลายเป็นโจทย์สำคัญของผู้นำรุ่นที่ 3 ที่เข้ามารับช่วงต่อจากเติ้ง เสี่ยวผิง คือ เจียง เจ๋อหมิน ต้องแก้ไข

ในปี ค.ศ. 1997 ภายหลังจากการส่งมอบเกาะฮ่องกงคืนจากอังกฤษ เกิดขึ้นพร้อมกับการออกสัญญาของเติ้ง เสี่ยวผิง นำมาสู่การถ่ายโอนอำนาจสู่ เจียงเจ๋อหมิน ผู้นำรุ่นที่ 3 (มิตเตอร์, 2554, หน้า 125) สิ่งที่จะต้องกระทำต่อไป คือการสืบทอดการพัฒนาเศรษฐกิจแบบเปิดเสรี ซึ่งเติ้งเสี่ยวผิงได้เริ่มต้นเอาไว้

สู่ทายาทผู้นำรุ่นที่ 3 (ค.ศ. 1993-2003)เจียงเจ๋อหมิน ผู้สืบทอดการพัฒนาเศรษฐกิจของเติ้ง เสี่ยวผิง

เมื่อเจียงเจ๋อหมินขึ้นสู่ผู้นำรุ่นที่ 3 อย่างเต็มตัว ได้สืบทอดการพัฒนาเศรษฐกิจของเติ้ง เสี่ยวผิง ปรับใช้ให้เหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบัน โดยบูรณาการทฤษฎีเติ้งเสี่ยวผิง ด้วย “3 ตัวแทน” (วรศักดิ์ มหัทธโนบล, 2549, หน้า 294-297; สเตเกอร์ และรอย, 2559, หน้า 159) สาระสำคัญของแนวคิด 3 ตัวแทน คือ การสร้างพรรคคอมมิวนิสต์จีนให้เข้มแข็ง สอดคล้องกับสภาวะแวดล้อมใหม่ทั้งในประเทศและต่างประเทศ เพื่อนำประเทศจีนไปสู่ความสำเร็จอย่างต่อเนื่องตลอดศตวรรษที่ 21 โดยใช้กรอบความคิดเรื่อง “3 ตัวแทน” เป็นตัวเชื่อมโยงไปสู่ความเป็นบูรณาการของลัทธิมาร์กซ ลัทธิเลนิน ความคิดของเหมาเจ๋อตุง และทฤษฎีเติ้งเสี่ยวผิง⁴ สร้างสรรค์สังคมนิยมจีนต่อไปในปี ค.ศ. 1998 มีการปฏิรูปวิสาหกิจของรัฐอย่างขนานใหญ่ ด้วยการยกเลิกวิสาหกิจที่ประสบกับการขาดทุน และให้การสนับสนุนวิสาหกิจที่มีกำไรต่อไป นอกจากนี้ ยังมีการปฏิรูปกระทรวงและคณะกรรมการชุดต่าง ๆ ที่มีฐานะเทียบเท่ากระทรวงจาก 41 หน่วยเหลือ 29 หน่วย และปฏิรูประบบสวัสดิการที่แต่เดิมรัฐเป็นผู้สนับสนุนอย่างเต็มที่ตามระบบสังคมนิยม มาเป็นระบบประกันสังคมที่ตัวของข้าราชการหรือพนักงานวิสาหกิจของรัฐจะต้องรับผิดชอบด้วยตนเอง โดยใช้วิธีการขึ้นเงินเดือนให้แก่ข้าราชการ

⁴ ทฤษฎีเติ้ง เสี่ยวผิง ได้รับการยอมรับอย่างเป็นทางการจากพรรคคอมมิวนิสต์จีนใน “สมัชชา 15” ปี ค.ศ. 1997 โปรดดู Zemin, J. (1997). Hold High the Great Banner of Deng Xiaoping Theory for an All-Round Advancement of the Cause of Building Socialism with Chinese Characteristics Into the 21st Century In *Selected Documents of the 15th CPC National Congress*.pp. 10-14. และสวีชิงเวิน. (2543). ลักษณะเฉพาะแห่งยุคของทฤษฎี ว่าด้วยธาตุแท้แห่งสังคมนิยมของเติ้ง เสี่ยวผิง. กรุงเทพฯ: แสงดาว.

หรือพนักงานรัฐ ให้สอดคล้องกับระบบตลาดหรือค่าครองชีพเป็นการทดแทน และแก้ไขปัญหาในเรื่องความเสมอภาค และกระจายรายได้ไปสู่เป้าหมายแบบเสรีนิยมใหม่ในเรื่องการเติบโตทางเศรษฐกิจและแสวงหากำไรสูงสุด

ในปี ค.ศ. 2001 เกิดการเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญทางการค้าระหว่างประเทศ เมื่อจีนได้เข้าเป็นสมาชิกขององค์การการค้าโลก (World Trade Organization, WTO) (วรศักดิ์ มหัทธโนบล, 2553, หน้า 35; อักษรศรีพานิชสาส์น, 2557, หน้า 5) ภายหลังที่เข้าเป็นสมาชิกแล้วเศรษฐกิจของจีนเติบโตอย่างต่อเนื่อง โดยสามารถรักษาระดับของการเติบโตได้มากกว่าร้อยละ 7 มาโดยตลอด (วรศักดิ์ มหัทธโนบล, 2549, หน้า 297-299) ส่งผลให้มีสำรองเงินตราต่างประเทศที่สูงที่สุดในโลก เศรษฐกิจจีนภายใต้การนำของผู้นำรุ่น 3 ประสบความสำเร็จอย่างงดงามตามเวลาที่เหมาะสมมูลค่าเพิ่มของผลิตภัณฑ์มวลรวมการผลิต (GDP) ได้เพิ่มจากปี 2002 ที่ 7.4 แสนล้านหยวน เป็น 1.2 ล้านล้านหยวน รายได้ทางการคลังเพิ่มจาก 8.65 แสนล้านหยวน เป็น 1.8 ล้านล้านหยวน เงินทุนสำรองต่างประเทศเพิ่มจาก 1.39 แสนล้านเหรียญสหรัฐ เป็น 2.86 แสนล้านเหรียญสหรัฐ และมูลค่าการค้าต่างประเทศจาก 3.25 แสนล้านเหรียญสหรัฐ เป็น 6.28 ล้านเหรียญสหรัฐ ความสำเร็จดังกล่าวนับเป็นพื้นฐานที่ดีให้กับผู้นำรุ่น 4 ที่จะเข้ามาสานต่อนโยบายเศรษฐกิจ

การพัฒนาเศรษฐกิจในยุคเจียง เจ๋อหมินขับเคลื่อนบนพื้นฐานแนวคิด 3 ตัวแทน นำจีนก้าวสู่การเป็นประเทศที่มีเศรษฐกิจเป็นอันดับ 4 ของโลก (เจียงเจ๋อหมิน, 2546, หน้า 52) รองจากสหรัฐฯ ญี่ปุ่น และสหภาพยุโรป และเป็นอันดับ 2 ของเอเชีย รองจากญี่ปุ่น แสดงถึงความสำเร็จที่เป็นรูปธรรมจากการพัฒนาจีนให้มีความทันสมัยมาสู่การพัฒนาจีนให้เป็นประเทศมหาอำนาจของโลกมีบทบาทเพิ่มขึ้นในเวทีความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

สู่ทายาทผู้นำรุ่นที่ 4 (ค.ศ. 2003-2013) หู จิ่นเทา ผู้สืบทอดความสำเร็จของเติ้ง เสี่ยวผิง และเจียง เจ๋อหมิน

เมื่อหู จิ่นเทา ขึ้นสู่ผู้นำรุ่นที่ 4 อย่างเต็มตัว ได้เข้าสานต่อความสำเร็จ การพัฒนาจีนให้มีความทันสมัยที่เติ้งเสี่ยวผิงและเจียงเจ๋อหมิน ผู้นำรุ่นที่ 2 และ 3

ได้สร้างไว้ แนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นในยุคหู จิ่นเทา ได้แก่ นโยบาย “หนึ่ง-สอง-สาม-สี่” (ทวิ ธีระวงศ์เสรี, 2546, หน้า 13 อ้างถึงใน วรศักดิ์ มหัทธโนบล, 2549, หน้า 300) มีสาระสำคัญดังนี้ “1. ยึดมั่นในเป้าหมาย คือ การเติบโตทางเศรษฐกิจที่ร้อยละ 8 ซึ่งสามารถทำได้โดยการรักษาเสถียรภาพและการเติบโตอย่างรวดเร็วของเศรษฐกิจ 2. การจัดระเบียบในเชิงยุทธวิธีในโครงสร้างทางเศรษฐกิจ โดยเน้นการพัฒนาไปที่การสร้างจุดเด่น ยกกระดับคุณภาพ ประสิทธิภาพ และความคล่องตัว และการสนับสนุนให้มีการปฏิรูปและเปิดกว้างสู่โลกภายนอก โดยเฉพาะการปรับเปลี่ยนระบบการค้าต่างประเทศ 3. แก้ไขปัญหาการเพิ่มอัตราค่าแรงระบบประกันสังคมที่เหมาะสมกับการพัฒนาเศรษฐกิจการเพิ่มพูนรายได้ของรัฐบาลผ่านประสิทธิภาพในการจัดเก็บภาษีวิธีการต่าง ๆ และการจัดการเศรษฐกิจตลาดให้มีความเป็นระเบียบมากขึ้น และ 4. การปฏิรูป 4 อย่าง คือ การปฏิรูปชนบท การปฏิรูปวิสาหกิจของรัฐ การปฏิรูปการเงินการคลัง และการปฏิรูปโครงสร้างรัฐบาล”

ยุคหู จิ่นเทา การแก้ไขปัญหาภาคชนบทกลับมาอีกครั้งหนึ่ง หลังจากถูกทอดทิ้งเพื่อให้เมืองเติบโตขึ้นมาก่อนนับ 10 ปี การพัฒนาเขตพื้นที่ชั้นในทางด้านตะวันตกในสมัย เจียงเจ่อหมิน ยังคงได้รับการสานต่อ ส่วนการแก้ไขปัญหาคะแนนตกอยู่ภายใต้ “นโยบาย 3 เกษตร” คือ ด้านเกษตรกรรม ด้านเกษตรกร และด้านเกษตรหมู่บ้าน (สันติ ตั้งรพีพากร, 2546, หน้า 92 อ้างถึงใน วรศักดิ์ มหัทธโนบล, 2549, หน้า 301) คือการแยกปัญหาชนบทออกเป็นเรื่องของผลผลิตทางเกษตร เรื่องของชีวิตชาวนาชาวไร่ และเรื่องของหมู่บ้านอันเป็นสภาพแวดล้อมสำคัญของชนบท แต่การแก้ปัญหาดังกล่าวก็มีอุปสรรคเนื่องจากการเพิ่มขึ้นของหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ (NPL) จำนวนมหาศาล ทำให้ผลออกมาไม่ดีเท่าที่ควร และภายหลังจากการเข้าเป็นสมาชิกองค์การการค้าโลกทำให้เงินจำเป็นต้องเปลี่ยนแปลงไปอย่างมากมาย สาระสำคัญของการเปลี่ยนแปลงในครั้งนี้ อยู่ที่เงินจะต้องยอมรับเงื่อนไขหรือกฎกติกาที่เป็นการค้าเสรีมากขึ้น ซึ่งมีอยู่ 8 ประเด็น คือ (วรศักดิ์ มหัทธโนบล, 2549, หน้า 302) 1. การค้าภายใน 2. การค้าระหว่างประเทศ 3. การเกษตร 4. การเงินการธนาคาร 5. ธุรกิจโทรคมนาคม 6. ธุรกิจยานยนต์ 7. การคมนาคม และ 8. ธุรกิจค้าปลีก กฎกติกาดังกล่าวย่อม

มีทั้งที่ทำให้จีนได้เปรียบและเสียเปรียบในทางการค้าระหว่างประเทศ อย่างไรก็ตาม การพัฒนาเศรษฐกิจในยุคผู้นำรุ่นที่ 4 ค่อนข้างจะมีเสถียรภาพไม่น้อย แต่ก็มีประเด็นท้าทายใหม่ ๆ เข้ามาแตกต่างไปจากผู้นำรุ่นก่อนเช่นในการประชุมสภาผู้แทนประชาชนแห่งชาติในปี ค.ศ. 2004 นอกจากจะได้มีการตอกย้ำถึงความสำคัญของชนบทผ่านนโยบายสามเกษตร (วรศักดิ์ มหัทธโนบล, 2549, หน้า 303-304) และได้บรรจุข้อความข้อความที่แสดงถึงการให้ความสำคัญคุ้มครองทรัพย์สินเอกชนลงไปในรัฐธรรมนูญเป็นครั้งแรก (รวมทั้งแนวคิดสามตัวแทนของเจียงเจ๋อหมิน) นับเป็นการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นในยุค หู จิ่นเทา

สิ่งหนึ่งที่เป็นความภาคภูมิใจของผู้นำรุ่นที่ 4 และชาวจีน คือ จีนมีขนาดเศรษฐกิจใหญ่เป็นอันดับ 2 ของโลก รองจากสหรัฐฯ และอันดับ 1 ของเอเชียแทนที่ญี่ปุ่น เป็นการสานต่อความสำเร็จของผู้นำรุ่น 2 และ รุ่น 3 ที่ได้วางรากฐานไว้ในปี ค.ศ. 2011 จีนมีอัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจที่สูงมาก คือ เกินกว่า 10% (จุลชีพ ชินวรรณ, 2555, หน้า 11-12) หากจีนสามารถรักษาดัชนีต่อไปได้ภายในประมาณปี ค.ศ. 2025 เศรษฐกิจของจีนน่าจะใหญ่เท่ากับเศรษฐกิจของสหรัฐฯ ตัวเลขและสถิติต่าง ๆ ทางด้านเศรษฐกิจ มีแนวโน้มว่า จีนจะขยับขึ้นมาเป็นอันดับ 1 ของโลก แซงหน้าสหรัฐฯ ไปในหลาย ๆ เรื่อง ดังนี้ (ประภัสสร เทพชาตรี, 2559, หน้า 1) “1. จีนเป็นประเทศที่มีการบริโภคมากที่สุดในโลกแซงหน้าสหรัฐฯ, 2. จีนมีเงินทุนสำรองมากที่สุดในโลก (ประมาณ 2 ล้านล้านเหรียญสหรัฐฯ), 3. จีนเป็นประเทศที่มีเม็ดเงินการลงทุนจากต่างชาติมากที่สุด, 4. จีนมีเงินเกินดุลบัญชีเดินสะพัดมากที่สุดในโลก (ประมาณ 240,000 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ), 5. จีนเป็นประเทศที่มีคนใช้อินเทอร์เน็ตมากที่สุดในโลก (ประมาณ 200 ล้านคน), 6. จีนเป็นตลาดอันดับ 1 ของสินค้าอุปโภคบริโภค, 7. จีนมีแนวโน้มออกไปลงทุนในต่างประเทศมากขึ้นเรื่อย ๆ, 8. จีนเป็นประเทศที่มีการบริโภคพลังงานมากที่สุดในโลก และขณะนี้จีนมีนโยบายในเชิงรุกเป็นอย่างมากในการลงทุนแสวงหาพลังงานจากทั่วโลก และ 9. ทางด้านเทคโนโลยี จีนไล่ตามสหรัฐฯ มาติด ๆ โดยเฉพาะเรื่อง R&D (Research and development)”

ผลจากการพัฒนาเศรษฐกิจยุคผู้นำรุ่นที่ 4 ทำให้จีนก้าวเข้าสู่การเป็นมหาอำนาจของโลกสามารถต่อรองผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจกับประเทศต่าง ๆ

ได้ เช่น สหรัฐฯ สหภาพยุโรป และญี่ปุ่น เป็นต้น ภายใต้สโลแกนการมาเป็นมหาอำนาจของโลกว่า “การผงาดขึ้นอย่างสันติ” (Peaceful Rise) แม้ว่า การผงาดขึ้นอย่างสันติของจีน จะถูกวิพากษ์วิจารณ์จากนานาประเทศ หากเป็น การรุกรานประเทศอื่น ๆ แต่ก็สามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น โดยใช้แนวทางการเปิด ประเทศของเติ้งเสี่ยวผิงที่ว่า “จีนเป็นมิตรกับทุก ๆ ประเทศ ไม่ว่าประเทศนั้น จะเป็นอย่างไร รูปแบบไหน” (มิตเตอร์, 2554, หน้า 19-20) มาปรับใช้กับสถานการณ์ ทางการเมืองภายนอกประเทศพยายามรักษาความสัมพันธ์ที่ดีกับนานาประเทศ เพื่อให้สามารถบรรลุเป้าหมายของการพัฒนาจีนให้ทันสมัยและมั่งคั่งทัดเทียม ประเทศตะวันตกในกลางศตวรรษที่ 21 การที่เศรษฐกิจจีนเติบโตอย่างต่อเนื่อง ในยุคหู จิ่นเทา นับเป็นความท้าทายการพัฒนาเศรษฐกิจของผู้นำจีนรุ่นที่ 5 คือ สี จิ้นผิง ที่จะเข้ามาสานต่อความสำเร็จต่อไป

สู่ทายาทผู้นำรุ่นที่ 5 (ค.ศ. 2013-ปัจจุบัน) สี จิ้นผิงผู้สืบทอดความสำเร็จของเติ้งเสี่ยวผิงเจียงเจ๋อหมิน และหูจิ่นเทา

การขึ้นสู่ผู้นำรุ่นที่ 5 ของสี จิ้นผิงในปี ค.ศ. 2013 เป็นช่วงเวลาที่จีนมี อัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจกว่าร้อยละ 10 ต่อปีมาโดยตลอด ยังคงสถานะ มหาอำนาจอันดับ 2 ของโลกรองจากสหรัฐฯ และอันดับ 1 ของเอเชีย ซึ่งทำได้ สำเร็จในยุคของหู จิ่นเทา (จุลชีพ ชินวรโรณ, 2555, หน้า 197) สี จิ้นผิง ได้ประกาศ หลักทฤษฎีการเมืองใหม่ ที่เรียกว่า “4 ด้านถ้วนทั่ว” (Four comprehensive) ได้แก่ (เกรียงไกร พรพิพัฒน์กุล, 2559, หน้า 1) 1. สร้างสังคมมีกินแบบพอเพียง 2. ลงลึกการปฏิรูป 3. ปกครองประเทศตามหลักนิติรัฐ และ 4. เข้มงวดวินัย พรรคคอมมิวนิสต์ ส่วนการพัฒนาเศรษฐกิจได้นำ “แนวคิดเศรษฐศาสตร์อุปทาน” (Supply-side economics) ซึ่งเป็นนโยบายเศรษฐกิจของสหรัฐฯ ในยุค ประธานาธิบดีโรนัลด์เรแกน หรือที่เรียกว่า “เรแกนโนมิกส์” (Reaganomics) ที่เน้นการลดภาษีและลดการแทรกแซงจากภาครัฐในช่วงทศวรรษ 1980 เพื่อ ส่งเสริมให้ธุรกิจ在美国มีแรงจูงใจที่จะขยายกิจการและสร้างความมั่งคั่ง โดยมา ปรับใช้ให้เหมาะสมกับเศรษฐกิจของจีน มี 3 เรื่องหลัก คือ (อาร์ม ตั้งนิรันดร, 2559, หน้า 1) 1. การแก้ปัญหาการผลิตส่วนเกินและอสังหาริมทรัพย์ส่วนเกิน

ซึ่งเกิดจากนโยบายเศรษฐกิจในอดีต 2. การส่งเสริมให้ธุรกิจและผู้ประกอบการเป็นหัวรถจักรขับเคลื่อนเศรษฐกิจ แทนการลงทุนด้วยรัฐบาลอย่างในสมัยก่อน และ 3. การส่งเสริมให้ธุรกิจผลิตสินค้าที่มีคุณภาพ มีมูลค่าเพิ่ม และสร้างสรรค์

ในปี ค.ศ. 2016 เศรษฐกิจจีนมีการปรับตัวตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (ค.ศ. 2016-2020) (ธนาคารกรุงเทพ, 2559, หน้า 1-2) รักษาอัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจในระดับ 6%-7% ต่อปี จากเดิมที่เคยมีอัตราเติบโตในระดับ 10% ปรับโครงสร้างวิสาหกิจ พัฒนาเทคโนโลยี ส่งเสริมงานวิจัย พัฒนาการเกษตร และอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เป็นต้น นอกจากนี้ มีการปรับตัวด้วยการเข้าไปมีบทบาททางเศรษฐกิจในประชาคมโลกด้วยการสนับสนุนเงินทุนแก่ประเทศต่าง ๆ ผ่านธนาคารเพื่อการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานแห่งเอเชีย (AIIB) ที่จีนเป็นผู้ถือหุ้นใหญ่ และดำเนินนโยบาย “One Belt One Road” เป็นความร่วมมือระหว่างจีนกับประเทศเพื่อนบ้านเพื่อประโยชน์ทางเศรษฐกิจร่วมกัน

นอกจากนี้ การพัฒนาเศรษฐกิจจีนได้มีบทบาทสำคัญในความร่วมมือทางเศรษฐกิจในภูมิภาคเอเชีย ในเรื่องต่าง ๆ เช่น (วรรณรัตน์ ท่าห้อง, 2559, หน้า 1) 1. การพัฒนาเส้นทางสายไหมทางทะเล” (Maritime Silk Road) ส่วนหนึ่งในยุทธศาสตร์เส้นทางสายไหม (Silk Road Strategy) โดยจีนเป็นศูนย์กลาง โดยอีกส่วนหนึ่งของยุทธศาสตร์ดังกล่าว คือ “แนวเขตเศรษฐกิจเส้นทางสายไหม” (Silk Road Economic Belt) ในเอเชียกลาง 2. การสร้างความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจระหว่างกัน โดยจีนมุ่งเน้นความสัมพันธ์และการพัฒนาเศรษฐกิจในเขตการค้าเสรี (FTA) กับประเทศที่พัฒนาแล้วและกำลังพัฒนา ในกลุ่มประเทศอาเซียนลดอัตราภาษีและการกีดกันที่ไม่ใช่ภาษี อำนวยความสะดวกการเจรจาทางการค้าระหว่างจีนกับอาเซียน ส่งเสริมให้การเชื่อมโยงต่อกันโดยสาธารณูปโภคพื้นฐาน และ 3. ความเชื่อมโยงภายในภูมิภาค ตลอดจนภายนอกภูมิภาค โดยมีจีนเป็นพันธมิตรหลัก ซึ่งจะทำให้การไหลเวียนทางการค้าการลงทุน ตลอดจนเทคโนโลยีเป็นไปได้สะดวกและคล่องตัวขึ้น

สรุป

บทความนี้เป็นการนำเสนอการพัฒนาจีนให้มีความทันสมัยของผู้นำรุ่นที่ 2 รุ่นที่ 3 รุ่นที่ 4 และรุ่นที่ 5 จีนสามารถขึ้นมาเป็นมหาอำนาจโลกอันดับ 2 และเป็นมหาอำนาจอันดับ 1 ของเอเชีย ในปัจจุบัน ต้องยกย่องคุณูปการของเติ้งเสี่ยวผิง ผู้นำรุ่นที่ 2 เป็นผู้ริเริ่มการพัฒนาเศรษฐกิจแบบเปิดเสรีภายใต้ระเบียบโลกทางเศรษฐกิจเสรีนิยมใหม่ ตามนโยบาย 4 ทันสมัยส่งผลให้เกิดความเปลี่ยนแปลงขึ้นเริ่มจากการพัฒนาเศรษฐกิจที่ทำให้ผลผลิตเพิ่มมากขึ้น การเปิดประเทศรับความรู้จากชาติตะวันตกเพื่อนำมาปรับใช้ให้เข้ากับประเทศจีน และการสร้างสัมพันธ์ไมตรีกับทุกประเทศพื้นฐานการสร้างจีนให้ทันสมัยของเติ้งเสี่ยวผิง ได้รับการสืบทอดจากผู้นำรุ่นที่ 3 รุ่นที่ 4 และรุ่นที่ 5 เจียงเจ๋อหมิน ผู้นำรุ่นที่ 3 ทำการสานต่อด้วยการนำทฤษฎีเติ้งเสี่ยวผิงมาปรับใช้กับแนวคิด 3 ตัวแทน ผลของการปฏิบัติที่เห็นอย่างเป็นรูปธรรม คือ จีนเข้าเป็นสมาชิกองค์การการค้าโลก ในปี ค.ศ. 2001 และเศรษฐกิจที่เติบโตขึ้นอย่างต่อเนื่องเป็นความสำเร็จในยุคเจียงเจ๋อหมินที่สร้างจีนในทันสมัยต่อจากเติ้งเสี่ยวผิง

หูจิ่นเทาผู้นำรุ่นที่ 4 ได้นำเอาแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจแบบเปิดเสรีของเติ้งเสี่ยวผิง และแนวคิด 3 ตัวแทน ของเจียงเจ๋อหมิน มาสานต่อความสำเร็จผลที่เกิดขึ้น คือ จีนมีขนาดเศรษฐกิจใหญ่เป็นอันดับ 2 ของโลก และอันดับ 1 ของเอเชีย การเติบโตทางเศรษฐกิจที่สูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง อยู่ที่ 10% ต่อปี

สี จิ้นผิง ผู้นำรุ่นที่ 5 ได้สานต่อความสำเร็จของเติ้ง เสี่ยวผิง เจียง เจ๋อหมิน และหูจิ่นเทา ภายใต้การพัฒนาและปรับตัวเศรษฐกิจจีนตามแนวคิดเศรษฐศาสตร์อุปทานขับเคลื่อนเศรษฐกิจด้วยภาคเอกชน การสร้างวัฒนธรรมผู้ประกอบการ วัฒนธรรมสร้างสรรค์การให้ความสำคัญกับการยกระดับเทคโนโลยีและขีดความสามารถในการแข่งขันของสินค้า และเพิ่มบทบาททางเศรษฐกิจของจีนในประชาคมโลกด้วยการสนับสนุนเงินทุนแก่ประเทศต่าง ๆ ผ่านธนาคารเพื่อการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานแห่งเอเชีย(AIIB) ที่จีนเป็นผู้ถือหุ้นใหญ่ รวมทั้งการดำเนินนโยบาย “One Belt One Road” ซึ่งเป็นยุทธศาสตร์ความร่วมมือระหว่างจีนกับเพื่อประโยชน์ทางเศรษฐกิจร่วมกัน

บรรณานุกรม

- เกรียงไกร พรพิพัฒน์กุล. (2559). **ร่วมก้าวสู่ความผันผวน ด้วย “นโยบายสี่ ถั่วพันธุ์” ของประธานาธิบดีสี จิ้นผิง**. วันที่ค้นข้อมูล 19 เมษายน 2559, เข้าถึงได้จาก <http://www.manager.co.th/China/ViewNews.aspx?NewsID=9580000026994>.
- เกษียร เตชะพีระ. (2555). **เศรษฐกิจโลกถดถอยครั้งใหญ่ : ความรุ่งเรืองและล่มจมของเสรีนิยมใหม่/โลกาภิวัตน์**. กรุงเทพฯ: openbooks.
- เขียน ธีระวิทย์. (2527). **จีนผลัดแผ่นดิน**. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- จุลชีพ ชินวรรณ. (2555). **ผลัดแผ่นดินมังกร: จีนภายใต้ผู้นำรุ่นที่ 5**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: openbooks.
- เจียง เจ๋อหมิน. (2546). **จีนก้าวสู่อนาคต : รายงานของ เจียงเจ๋อหมิน ในสมัชชาผู้แทนทั่วประเทศ ครั้งที่ 16 ของพรรคคอมมิวนิสต์จีน**, บุญศักดิ์ แสงระวี, ผู้แปล. กรุงเทพฯ: สุขภาพใจ.
- เงิน หง อิง. (2540). **จีนยุคก่อนและหลังเติ้งเสี่ยวผิง**. ใน อุกฤษฏ์ ปัทมานันท์ (บรรณาธิการ). **ฮ่องกง-จีน ในโลกที่กำลังเปลี่ยนแปลง**. กรุงเทพฯ: สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. หน้า 67-72.
- ธนาคารกรุงเทพ. (2559). **ทิศทางเศรษฐกิจจีน ภายใต้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13**. วันที่ค้นข้อมูล 18 เมษายน 2559. เข้าถึงได้จาก <http://www.bangkokbank.com/BangkokBankThai/InternationalNetwork/InternationalRelations/ChineseRelations/Documents/Chinese%20Relation/59Web01%20ChinaDevelopmentPlan%2013.pdf>.
- นวนน้อย ตริรัตน์. (2540). **หนึ่งประเทศ สองระบบ กับเศรษฐกิจไทย**. ใน อุกฤษฏ์ ปัทมานันท์ (บรรณาธิการ). **ฮ่องกง-จีน ในโลกที่กำลังเปลี่ยนแปลง**. กรุงเทพฯ: สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. หน้า 39-66.
- ประภัสสร เทพชาตรี. (2559). **การผงาดขึ้นมาของจีน (ตอนที่ 1)**. วันที่ค้นข้อมูล 16 เมษายน 2559, เข้าถึงได้จาก <http://thepchatree.blogspot.com/2011/07/1.html>.

- มิตเตอร์, รานา. (2554). **จีนสมัยใหม่: ความรู้ฉบับพกพา**, กิตติพงศ์ สนธิสัมพันธ์, ผู้แปล. กรุงเทพฯ: openworlds.
- วรรณรัตน์ ท่าห้อง. (2559). **นโยบายเศรษฐกิจยุคสี่จีนผิงต่ออาเซียน : ความเชื่อมโยงเพื่อเสถียรภาพในการพัฒนา**. วันที่ค้นข้อมูล 27 มิถุนายน 2559. เข้าถึงได้จาก <http://www.ias.chula.ac.th/ias/th/Article-Detail.php?id=15>.
- วรศักดิ์ มหัทธโนบล. (2549). **เศรษฐกิจการเมืองจีน**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: ศูนย์จีนศึกษา สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- _____. (2553ก). เงาะตะวันออก: กระแสการเมืองในการปกครองจีน (5). ใน **มติชนสุดสัปดาห์**, 30 (1558), หน้า 35.
- _____. (2553ข). เงาะตะวันออก: กระแสการเมืองในการปกครองจีน (จบ). ใน **มติชนสุดสัปดาห์**, 30 (1560), หน้า 35.
- _____. (2554). **ครองแผ่นดินจีน: พรรค ผู้นำ อำนาจรัฐ**. กรุงเทพฯ: มติชน.
- สเตเกอร์, แมนแฟร็ด และรอย ววี. (2559). **เสรีนิยมใหม่: ความรู้ฉบับพกพา**. วรพจน์ วงศ์กิจรุ่งเรือง, ผู้แปล. กรุงเทพฯ: openworlds.
- สวีจิงเวิน. (2543). **ลักษณะเฉพาะแห่งยุคของทฤษฎี ว่าด้วยธาตุแท้แห่งสังคมนิยมของเติ้ง เสี่ยวผิง**. กรุงเทพฯ: แสงดาว.
- อักษรศรีพานิชสาส์น. (2557). **เอกสารคำสอนวิชา ศ. 362 เศรษฐกิจประเทศในเอเชีย**. กรุงเทพฯ: คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- อาร์ม ตั้งนิรันดร. (2559). **ระบบเศรษฐกิจของสี่จีนผิง**. วันที่ค้นข้อมูล 19 เมษายน 2559, เข้าถึงได้จาก <http://www.naewna.com/politic/columnist/22043>.
- ฮาร์วี, เดวิด. (2555). **ประวัติศาสตร์ব্যবস্থของลัทธิเสรีนิยมใหม่**. เก่งกิจ กิติเรียงลาภ และคณะ, ผู้แปล. กรุงเทพฯ: สอนเงินมีมา.
- Zemin, J. (1997). Hold High the Great Banner of Deng Xiaoping Theory for an All-Round Advancement of the Cause of Building Socialism with Chinese Characteristics Into the 21st Century. In **Selected Documents of the 15th CPC National Congress**. pp. 10-14.
- Ziyang, Z. (1989). Advance Along the Road of Socialism with Chinese Characteristics. In **Major Documents of the People's Republic of China** (December 1978-November 1989). pp. 641-648.